

POLITIHØGSKOLEN

Justisdepartementet

Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
201105936 ES KES/IHO/bj

Vår referanse:
2011/01169-2 008

Sted, Dato
Oslo, 29.02.2012

HØRING - NOU 2011:13 NÅR SANT SKAL SKRIVES

Det vises til Justisdepartementets høringsbrev av 30. august 2011, med høringsfrist 1. mars 2012. Politihøgskolen har følgende merknader:

VALGET MELLOM LAGRETTE OG MEDDOMSRETT I DE MEST ALVORLIGE SAKENE

Slik Politihøgskolen ser det, er valget mellom lagrette og meddomsrett et grunnleggende rettspolitisk spørsmål, som det ikke uten videre er naturlig for oss å markere noe standpunkt til. Sett fra vårt fagfelt vil ikke valget påvirke vårt undervisningstilbud i vesentlig grad.

Vi bemerker likevel at ordningen som kjent ble innført som en førsteinstansbehandling av de mest alvorlige straffesakene, og at innføringen av to-instansordningen i 1995 endret forutsetningene for juryordningen. Prinsipielt sett kunne man tenke seg at de mest alvorlige straffesakene gikk for jury også i tingretten, men vi går ikke nærmere inn på dette.

Generelt vil vi bemerke at valget av prosessordning bør gjøres ut fra følgende premisser:

- Både jury og meddomsrett må anses som fullt ut betryggende prosessformer
- Valget mellom fraksjonenes utkast er et utpreget politisk spørsmål, der rent administrative overveielser vil ha mindre vekt
- Valget av den nærmere utformingen av modellen bør derimot gjøres under iakttagelse av retts tekniske hensyn

MERKNADER TIL UTVALGETS SAMLEDE FORSLAG

Et samlet utvalg foreslår at lagmannsretten alltid skal settes med legdommere ved behandlingen av straffutmålingsanker, altså den ordning som i første omgang ble vedtatt på grunnlag av To-instansutvalgets utredning i NOU 1992: 28. Vi er enige i utvalgets prinsipielle begrunnelse og konklusjon. Vi har derimot noen merknader til spørsmålet om rettens sammensetning, se nedenfor.

POLITIHØGSKOLEN

Pb.5027 Majorstuen, 0301 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00 /Faks: 23 19 99 01
Org. nr: 974 761 017 / Giro: 7694.05.08335
www.phs.no/postmottak@phs.no

Avdeling Bodo

Pb. 6004, 8002 Bodo
Universitetsalleen 1
Tlf: 75 58 80 00
Faks: 75 58 80 30

Utdanningscenter

Kongsvinger
Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjensvegen
Tlf: 62 82 59 00
Faks: 62 82 59 50

Justissektorens kurs- og øvingssenter Avdeling Stavern

Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Tlf: 33 13 43 00
Faks: 33 13 43 02

MERKNADER TIL MEDDOMSRETTSFRAKSJONENS FORSLAG

Meddomsrettsfraksjonen foreslår at lagmannsretten skal settes som meddomsrett i alle ankesaker, med en sammensetning på to fagdommere og fem legdommere. Det skal – som i dag – kreves fem stemmer for domfellelse.

Vi forstår fraksjonens forslag som begrunnet i et ønske om å styrke legdommernes stilling. Slik vi ser det, er den foreslåtte sammensetning imidlertid uheldig av flere grunner:

I en stor sak kan det være en fordel om det sitter tre fagdommere i retten. Det kan lette administrasjonen og gjøre det lettere å holde kontakten med legdommerne under sakens gang.

Hvis ett av rettens medlemmer får forfall, kan saken fortsette så lenge det er igjen en dommer som kan tjenestegjøre som rettens leder (domstoloven § 15). Med en sammensetning med to fagdommere vil et forfall fra en av fagdommerne gjøre at retten må administreres av én fagdommer som samtidig skal lede et dommerkollegium med fem legdommere.

Vårt syn er etter dette at den vanlige ordning med tre fagdommere og fire legdommere er den beste ved fullstendig anke.

Meddomsrettsfraksjonen foreslår også at lagmannsretten i rene *straffutmålingsanker* skal settes med to fagdommere og tre legdommere. Slik vi ser det, er det heller ikke her grunn til å fravike lovens normalordning. Til dette kommer at en del saker vil ha vært behandlet av en forsterket tingrett med to fagdommere og tre legdommere, og det virker da underlig at en anke over straffutmålingen skal behandles av en rett som er tilsvarende sammensatt. Det er et naturlig krav at lagmannsretten som ankedomstol må ha en sterkere sammensetning enn den domstol som avsa den påankede dom (NOU 1992: 28 s. 58). Det er også retts tekniske fordeler ved at lagmannsretten har den samme sammensetning i flest mulig saker.

Vi foreslår – på samme måte som Straffeprosesslovkomiteen og To-instansutvalget – at lagmannsretten settes med tre fagdommere og fire legdommere også ved anker over straffutmålingen (jf. NOU 1992: 28 s. 62).

MERKNADER TIL LAGRETTEFRAKSJONENS FORSLAG

Lagrettefraksjonen foreslår grensegangen mellom lagrette- og meddomsrettssaker som i dag, men med et viktig tilleggsvilkår om at det bare skal benyttes lagrette når det er påstått eller idømt straff av fengsel i to år eller mer. Fra en fraksjon som prinsipielt mener at lagrette gir den mest betryggende behandlingsform, virker det noe overraskende at den foreslår en ikke uvesentlig innskrenkning i anvendelsesområdet. Slik vi ser det, er det grunn til å advare mot et slikt tilleggsvilkår på flere grunnlag:

Fraksjonen belegger sitt syn med beregninger av hvor mange prosent av lagrettesakene som ville bli å behandle med meddomsrett dersom et slikt kriterium blir lagt til grunn. Men det er – ut fra fraksjonens argumentasjon – rimelig å regne med at dette er saker som gjennomgående ikke er av de mest langvarige eller kompliserte. En beregnet nedgang i antall

jurysaker er ikke det samme som en nedgang i antall *rettsdager* med jury. Det kan derfor spørres om det er tilstrekkelig grunn til å komplisere systemet med et tilleggskrav om utmålt eller idømt straff.

Det er ikke foretatt noen analyse av hvordan nye saker vil fordele seg geografisk. Hvis noen lagmannsretter får svært få jurysaker, rimer det dårlig med fraksjonens prinsipielle utgangspunkt.

Selv om det for den tiltalte er viktig hvilken straff som blir idømt, kan det for en tiltalt være viktig også hvilken straffebestemmelse man prøves etter. For eksempel vil en tiltale for seksuell omgang med barn under 14 år være sterkt infamerende også om den aktuelle straffen er under to års fengsel. I tillegg til den belastning soningen vil medføre, vil reglene om straffattest utestenge en domfelt fra en rekke yrker og utdanningstilbud.

Straffutmåling er som kjent ikke bare basert på den straffbare handlings karakter, men også på den tiltaltes individuelle situasjon (tidligere straffbare forhold, rehabilitering, omsorgsforpliktelser osv).

Dersom en sak omfatter flere tiltalte, kan den aktuelle påstanden for to forskjellige tiltalte bli svært forskjellig selv om alvoret i den straffbare handling er tilnærmet likt.

Etter forslaget skal påtalemyndighetens påstand for lagmannsrett legges til grunn. Men selv om påtalemyndigheten før ankeforhandlingen vil ha en oppfatning av straffenivået, kan det neppe utelukkes at nettopp behandlingen i retten kaster nytt lys over saken, til skade eller gagn for tiltalte.

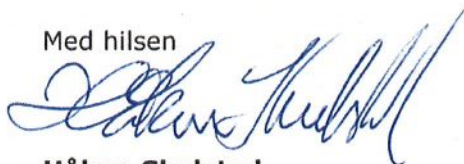
Vi er altså av den oppfatning at dersom man ønsker å beholde en juryordning, er det liten grunn til å komplisere den med et tilleggskrav om konkret straff. Dersom man likevel vil gjennomføre en begrensning, vil vi foreslå at det heller overveies å øke strafferammegrensen, for eksempel til "mer enn ti års fengsel". For narkotikasakene vil det medføre at bare saker etter § 162 tredje ledd går for lagrette. For seksuallovbruddssakene vil det bety at de mest alvorlige sakene fortsatt går for lagrette, og det samme gjelder voldssakene.

For ordens skyld nevner vi at det i samsvar med vårt prinsipielle syn er grunn til å overveie om regelen i straffeprosessloven § 352 annet ledd nr. 2 om iretteføring av saker mot lovbrøyttere som var under 18 år på gjerningstiden, bør bli stående. For det første rimer det dårlig med det prinsipielle utgangspunkt at den – etter lagrettefraksjonens syn – prinsipielt beste behandlingsform avskjæres for de yngste lovbrøytterne. For det andre kan det diskuteres om hensynet bak regelen lenger er til stede. Regelen kom inn da forskjellen på lagrettesaker og meddomsrettssaker ikke bare var lagmannsrettens sammensetning, men også hvilken instans saken skulle behandles i. Om saken skulle behandles i en herreds- eller byrett med én fagdommer og to legdommere, eller i en lagmannsrett med tre fagdommere og ti jurymedlemmer, kunne nok ha betydning for hvordan den tiltalte ville oppfatte belastningen ved rettsprosessen.

Det er vanskelig å se at en ankeforhandling med lagrette er så mye mer belastende for unge tiltalte enn en meddomsrettsbehandling vil være. Om saken får mer eller mindre medieoppmerksomhet, vil antagelig avhenge av helt andre faktorer enn om lagmannsretten

er satt med lagrette eller meddomsrett.

Med hilsen

Håkon Skulstad

Sjef for Politihøgskolen/rector

Saksbehandler:
Morten Holmboe
Tor-Geir Myhrer